

TALENTUM 2017

Konferenciabeszámoló

2017. augusztus 24–25-én rendezték meg Budapesten a Tolmácsok és Fordítók Országos Fórumát. A fórumon számos érdekes előadást hallgathattunk meg a fordítás, a tolmácsolás és a nyelvi közvetítés világából. Az eseményen a hagyományokhoz híven a magyarországi fordítóipar számos szereplője képviseltette magát: kutatók, oktatók, szabadúszók, szakmai szervezetek, fordítócégek, pályakezdők, hallgatók.

Az első felszólalásban Fischer Márta (BME Idegen Nyelvi Központ) ‘Többnyelvűség, sokszínűség, kisebbségi nyelvek – Nyelvpolitika az EU-ban’ címmel a többnyelvűség-soknyelvűség témájának “dzsungelében” próbált rendet tenni. Beszélt a nyelvek számos kategóriájáról: kisebbségi nyelvek, regionális nyelvek, jelnyelvek, migráns nyelvek, ritka nyelvek és “kis” nyelvek, említette továbbá a “kevésbé gyakran beszélt/oktatott/használt nyelveket” is (LWULT, Less Widely Used and Less Taught Languages), valamint szóba került a “kevésbé fordított nyelvek” csoportja (less translated languages) is.

Befejezésül az előadó röviden összefoglalta az EU nyelvpolitikáját.

Ugrin Zsuzsanna, a BME-INYK Tolmács- és Fordítóképző Központjának egyetemi tanársegédje és Venéczi Zoltán fordítástechnológiai szakértő (Consell Translations CEE) ‘Fordítást támogató eszközök (bemutatóval)’ című előadásából átfogó képet kaphattunk a piacon jelenleg fellelhető CAT-eszközökről – elsősorban a vezető termékekről és azokról, amelyeket az előadók maguk is előszeretettel használnak. Az előadók az egyes eszközöket különféle szempontok köré csoportosítva mutatták be (pl. hogy helyi, szerveres vagy felhőalapú megoldásról van-e szó). Sorra vették a fordítók és fordítóirodák munkájába tartozó különféle feladatokhoz segítséget nyújtó szoftvereket: a hagyományos, szinte minden szakmabeli számára ismert CAT-eszközökön túl, mint a memoQ vagy a Trados hallhattunk a nem szerkeszthető képi fájlok grafikus manipulálására használható ingyenes megoldásról (GIMP), a szkennelt fájlok átalakítására szolgáló programokról (pl. Abbyy FineReader), valamint a honlapok lokalizációjára kifejlesztett eszközökről (pl. Easyling). Tolvaj Krisztián, az AVIO MEDIA Kft. ügyvezetője ‘Tolmácsrendszerek a mindennapi gyakorlatban’ című előadásában számba vette a ma használt legfontosabb tolmácsrendszereket. A technikai fejlődés ezen a területen is könnyedén tetten érhető: régen önálló rendszerekkel dolgoztunk, míg ma egy konferencián a technika minden eleme összekapcsolható. Lehetőség van dokumentumok, napirendek, felszólalói listák azonnali frissítésére és archiválására is. Mindezt természetesen már nem kell a helyszínen lennünk, otthonunkból vagy a reptérről is könnyedén bekapcsolódhatunk az előadásokba. Ezek a rendszerek már annyira biztonságosak és zártak, hogy távzavazásra is lehetőséget adnak. A különféle dokumentumok, felvételek titkosítására is van mód, ugyanis a jogosultságokat egyéni felhasználói szinten is meg lehet határozni. A legmodernebb eszközök már vezeték nélküli változatban is elérhetők, valamint

– az érintőképernyőnek köszönhetően – folyamatosan frissíthetők és bővíthetők a legújabb szoftverekkel.

Seidl-Péché Olívia, a BME-INYK egyetemi docense ‘Korpuszok és korpusznyelvészet – Miben és hogyan segítik a fordító munkáját?’ címmel tartott előadást. Bemutatta a korpuszok legfontosabb ismérveit és alkalmazási lehetőségeit, majd beszélt a korpusznyelvészet és a tudomány kapcsolatáról. Kihangsúlyozta, hogy a nyelvi közvetítés tudományos háttérével foglalkozó szakemberek által jól ismert kompetenciamodellben három kompetencia is érinti a korpuszok használatát: a technológiai, a szakterületi, valamint az információkeresési kompetenciák.

Ezt követően az előadó számos olyan korpuszt megemlített, melyekkel a fordítástámogató eszközt használó fordító – gyakran tudta nélkül – dolgozik. (Magyar Nemzeti Szövegtár, dinamikus korpuszok, statikus korpuszok, monitorkorpuszok, pl. COCA: Corpus of Contemporary American English).

Bálint András közgazdász, a fordit.hu alapítója ‘Csináld magad fordítói marketing’ című felszólalásának köszönhetően hasznos marketingtippeket kapott a hallgatóság arra vonatkozóan, mit tegyünk, pontosabban mit NE tegyünk ahhoz, hogy keresett szakfordítóná váljunk, és megkeressük álmaink bevételeit. Az előadó a következő kérdéskörök fontosságát emelte ki: specializáció, ügyfélkommunikáció, marketing, számlázás, tájékozódás az ügyfélről, határidő, kritikai hozzáállás, minőségi elvárások, továbbképzés.

Fáber András címzetes egyetemi docens, konferenciatolmács ‘A magyarországi tolmácsolás rövid története’ című előadásában a címmel összhangban bemutatta a magyarországi tolmácsolás történetét, valamint beszámolt azokról a nehézségekről, melyekbe az ELTE felkérésére megírt kézirat szerkesztése kapcsán ütközött. Megtudtuk, hogy Magyarországon egyrészt hiányosak a történeti források (hosszú pauzák), másrészt nincsenek/nem voltak a múltban nagy egyéniségek/sztártolmácsok. Az időbeli folyamatosság hiánya továbbá azzal is magyarázható, hogy a régebbi évszázadokban az országban eleve több nemzetiség keveredett. Mint megtudtuk, a folyamatosság hiányán kívül további problémát vet fel az is, hogy a tolmácsolás történetének megírásához komplex kutatások szükségesek történelmi, társadalomtörténeti, kultúrtörténeti és oktatás szempontból is, tehát olyan alapvető kérdésekre is meg kell adnunk a választ, mint például: Mi Magyarország? Mi az anyanyelvem? Bozsik Gyöngyvér, a PPKE-BTK egyetemi adjunktusa, konferenciatolmács, fordításkutató ‘Tanítsuk az ügyfelet!’ című előadásának fő üzenete a következő volt: mindig tájékozottassuk az ügyfelet a megbízás egyes részleteiről, hiszen megfelelő kommunikáció hiányában az ügyfél nem tudja, milyen munkafeltételeket kellene biztosítani a tolmácsnak/tolmácsoknak. Amennyiben a feltételeket tisztázzuk, jó eséllyel lesz sikeres az együttműködés. Az előadó a következő tanácsokat adta: definiáljuk magunkat és tevékenységünket, segítsünk az ügyfélnek a megfelelő tolmácsolási mód megtalálásában, térjünk ki a tolmácsolás technikai részleteire és a megbízás megfelelő elvégzéséhez szükséges alapfeltételekre (tolmácsok száma, mikrofonok száma, víz, étkezés, rendelkezésre állás, felkészülési anyag, szerződés, visszajelzés fontossága).

Beták Patrícia és Wagner Veronika, a Szabadúszó Fordítók, Tolmácsok Egyesületének (sz<3ft) alapítói ‘szoftverfrissítés 1.0’ címmel tartott előadásukban bemutatták az egy évvel ezelőtt alapított egyesület szakmai irányvonalait és céljait, kiemelve a *one language industry* elvet. Elmondták, hogy az egyesület havi rendszerességgű értékkeremtő szakmai eseményeket szervez, melyek kitűnő lehetőséget biztosítanak a networkingre és a tudásmegosztásra. A nyelvi közvetítést és a fordító-/tolmácsipart érintő bármely releváns kérdés köré szervezett eseményekre a SZOFT-ra jellemző nyitottsággal mindenkit szeretettel várnak.

A SZOFT megalakulása óta részt vesz a Szalay-Berzeviczy András által vezetett PRO-FORD-MFTE-SZOFT fordításszabályozási munkacsoport munkájában. A SZOFT központi érdekképviseleti feladatának tartja az elkészült fordításszabályozási koncepció érvényre juttatását, és hisz benne, hogy az eddigi legnagyobb mértékű szakmai összefogással, az eddigi legmegalapozottabb és legátfogóbb koncepciót sikerült letenni az asztalra. A Hiteles Fordítók és Tolmácsok Névjegyzékének létrehozását fókuszba helyező koncepció megismerhető a <http://www.forditoinevjegyzek.hu> oldalon.

Genát Andrea, az MFTE elnökségi tagja 'Az MFTE jövőjéről' című előadásában bemutatta az 1989-ben alapított és mára több, mint 130 szakfordítót és tolmácsot számláló Magyar Fordítók és Tolmácsok Egyesületét. Az MFTE célja elsősorban a szabadúszók érdekképviselete – ez sokszor erőpróba elé állítja az egyesületet. Az érdekképviseleten túl az egyesület sok energiát fektet a professzionális fordítás és tolmácsolás szakmai, jogi és etikai szabályainak megfogalmazásába, előmozdításába és tiszteletben tartásába is. Megfelelve a modern kor kihívásainak az MFTE is igyekszik megújulni, tagjainak továbbképzési lehetőségeket nyújtani. Az ELTE FTT-tel együttműködésben önképző köröket szervez, melyek keretében a hallgatóknak lehetőségük nyílik vakkabinózni; valamint tanfolyamokat is szervez az egyesület tagjainak (például a CAT-eszközök használatáról). Előadásait többek között az MFTE Café programsorozatból ismerhetjük.

Az MFTE életében is fontos szerepet kap az egyéb piaci szereplőkkel történő együttműködés, így a Professzionális Fordításszolgáltatók Egyesületével (Proford) és a Szabadúszó Fordítók, Tolmácsok Egyesületében (SZOFT) közösen dolgoznak a fordításszabályozás magasabb szintű koordinációján; valamint kapcsolatba léptek a Jelnyelvi Tolmácsok Országok Szervezetével; és a közelmúltban felvételt nyertek a Fordítók Nemzetközi Szövetségébe (FIT) is, ahol 55 ország több mint 100 szervezete között egyedüli magyar szervezetként képviselik a magyarországi fordítókat és tolmácsokat.

Stevanovic Iván, szakfordító, tolmács 'A mai szabadúszó fordító-tolmács mint független nyelvi szolgáltató a fordítóiparban' című előadásában a szabadúszó fordítók jelenlegi helyzetét mutatta be, valamint kitért arra is, hogy mire számíthatnak a jövőben. Véleménye szerint a változások elkerülhetetlenek, hiszen a piac szűkülni fog, a technika azonban korlátlan lehetőségeket teremt. A kezdő (akár pályamódosító) fordítók nehéz helyzetben lépnek a piacra, ezért fontos, hogy érthető kommunikációval igyekezzenek az ügyfélhez fordulni, és felhívják a figyelmet arra, miért is értékes az általuk végzett munka.

Magyar Attila, színművész, rendező, színházi író 'A dráma- és filmfordítás a „közvetítő” szemszögéből' című felszólalása keretében ezúttal a szinkronszínész szerepében látogatott el a Tolmácsforumra, és előadása elején elismerését fejezte ki a szinkronfordítók munkájával kapcsolatban. Szinkronszínész gyakorlatában ugyanis olyan körülmények között előkészített szövegekkel találkozunk, amelyeket csak kis mértékben kell módosítani, szájra igazítani hangfelvételtkor.

Véleménye szerint a szinkronizálás valódi hungarikum, a magyar kultúrában mélyen gyökerező hagyomány, egyfajta „kincs”, amelyhez szerinte már csak a magyar nyelv megőrzése miatt is ragaszkodnunk kell. Legendás szinkronhangokat említett, amelyek eggyé váltak a szinkronizált alakokkal. Előadása a szinkrontörténeti anekdotákat sem nélkülözte, hallhattunk a legendás Pannónia filmstúdió fénykoráról, a régi táviratos behívási módról és a „bentlakóról”, akik anno a filmstúdió büféjében ülve rendületlenül várták, hogy az asszisztens beugró szinkronszereppel lepje meg őket.

Magyar Attila szellemes előadása vidám perceket csempészett a fórum életébe, a szinkronfordítók pedig bizonyára örültek a „közvetítői” oldalról érkező pozitív visszajelzésnek.

Gál-Berey Tünde, a Villámfordítás és a TranszFészek alapítója ‘Egy fordító napja 2022-ben’ címmel mutatta be a jövőre vonatkozó elképzeléseit: a fordítók már ma is reggeltől estig dolgoznak, és ez 2022-re sem fog változni. A gépek (gépi fordítás) az innováció motorját fogják jelenteni. Az előadó nem osztja a félelmet, miszerint a fordító munkája veszélyben van, véleménye szerint bizonyos igények megszűnnek, mindeközben azonban számos új igény keletkezik majd. A technika egyszerre jelent kihívást és kitörési lehetőséget. Az egyes feladatok nem szűnnek meg, csak átcsoportosulnak: az irodák 2022-re még több feladatot átvesszenek majd a fordítótól. Még fontosabb lesz a fordítástechnológusok szerepe. Lesz fordító, aki a kreatív írásra specializálódik, és a fordítás mellé egyéb készséget/szolgáltatást ad majd, pl. marketingszöveget ír, a fordítással párhuzamosan szoftvert tesztl. A fordítók egy másik csoportja a gépi fordítás poszteditálására fog specializálódni. Az előadó ezen kívül bemutatta a jövőben várható főbb trendeket.

A fórumot a ‘Fórum a fórumban – Szituációs gyakorlatok és hasznos tanácsok kezdő tolmácsoknak’ programpont zárta a jelenlévő szakemberek közreműködésével és Németh Zsófia szakmai vezetésével. A “Fórum a fórumban” egy kiváló lehetőség azoknak a kezdő és/vagy kevesebb tapasztalattal rendelkező tolmácsoknak, akik szeretnének többet megtudni a tolmácsolásról, tanulni a szituációs gyakorlatokból, vagy egyszerűen csak tapasztaltabb kollégaként szeretnének közreműködni a fiatalabbak segítségével.

A „kisfórum” második részében előkerült a Language Industry Monopoly szituációs játék, a SZOFT saját fejlesztésű fordítóipari társasjátéka is. Aki már Limózott a SZOFT-tal, pontosan tudja, milyen vicces és tanulságos tud lenni, amikor ‘belebújhatunk’ a fordítási/tolmácsolási piac egyik – adott esetben teljesen ismeretlen – szereplőjének bőrébe, és megpróbáljuk érdekeinket újonnan kapott szerepünkben érvényesíteni.

A beszámoló összeállításában résztvettek: Pósfai Ilona, Kovács Kristóf, Balku Laura, Zsinka Julianna, Nyári Izabella, Földvári Miklós, Sotkovszky Lili, Csörgő Viktória, Zdenkó Turiné Andrea, Németh Zsófia, Wilhelm Fruzsina, Beták Patrícia
A szöveget gondozta és koordinálta: Beták Patrícia, SZOFT-társelnök